

140/18

Bhagawata in 4 verses

॥ श्रीगजाननाय नमः ॥ ॥ शानेति ॥ शानं शास्त्रोत्थं विज्ञानमनुभवः ॥ रहस्यं भक्तिः ॥ सुमे
 यमपि गच्छतीति निर्देशात् ॥ तस्योक्तं साधनं ॥ १ ॥ यावानिति ॥ यावानूचरुपतः ॥ यथा
 भावः यादृक् सत्तावान् ॥ यावन्निरुपगच्छति ॥ कर्मणि च यस्य ॥ ३१ ॥ एतदेव सम्यग्
 परिशतमावा नित्यस्यार्थं स्फुटयति ॥ अहमेवाग्रेसरः पूर्वभासं स्थितः ॥ नान्यत्

श्रीभगवानवाच ॥ ॥ शानं परमगुह्यं मे यद्विज्ञानसमन्वितं ॥ सरहस्यं तदं
 गंचरहागदितं मया ॥ १ ॥ यावानहं यथा भावो मद्रूपगुणकर्मकः ॥ त
 थेव तत्त्वविज्ञानमस्तु ते मदनुग्रहात् ॥ २ ॥ अहमेवासमेवाग्रेसरान्यवत्सद
 सत्परं ॥ पश्चादहं यदेतच्च यो वशिष्ठे तसोऽस्म्यहं ॥ ३ ॥

विचित्रं ॥ यत् ॥ सत्सुखं ॥ असत्सुखं ॥ परंतयोः कारणं प्रधानं ॥ तस्याप्यंतमु
 खतया मय्येव लीनेत्वात् ॥ अहंच तदा आसमेव केवलं न चान्यदकरवं ॥ पश्चात्सुखे
 रनंतरं यदहमेवास्मि ॥ यदेतद्विशुद्धं तदप्यहमेव ॥ अहमेवो वशिष्ठे तसोऽप्यहमे
 वमुनेन चानाद्यनंतत्वादितीयत्वाच्च परिपूर्णो हमित्युक्तं भवति ॥ ३ ॥ ५५ ॥

यथात्ममायायोगेनेत्यनेन भामाया अपि पृथक्त्वादृश्यमाणोपयोगित्वाच्च मायां निरूपय
 ति ॥ अतेऽर्थं विनापि वास्तवमर्थं यद्यतः किमप्येति हक्तुं आत्मन्यधिष्ठाने प्रतीयते ॥
 सदपि च न प्रतीयेत तत् आत्मनो ममायां विद्यात् ॥ यथा आभासो द्विचंद्रादिरिति अर्थ
 विना प्रतीतीदृशतः ॥ यथा तम इति ॥ सतोऽप्रतीतीतमो राहु र्यथा ग्रहमंडले स्थितोऽपि

अतेऽर्थवत् प्रतीयेत न प्रतीयेत चात्मनि ॥ तद्विद्यादात्मनो मायां यथा भा
 सो यथा मग ॥ ४ ॥ यथा महति भूतानि भूतं पूजा वचं भुनु ॥ ॥

तदृश्यते ॥ यथा भाव इत्येतत्स्फुटयति ॥ यथा महति भूतानि भूतिके पुंशु अनुसृष्टे
 रनंतरं ॥ प्रविष्टानि ते वपुः ॥ अजानत्वात् ॥ अप्रविष्टानि च प्रागेव कारणत
 याते शुचिं मानत्वात् ॥ तथा ते भूतभूतिके भु अहं ॥ एवं भूता मम जनेत्यर्थः ॥
 ॥ ५ ॥

२

साधनमाह॥ आत्मनस्तत्त्वजिज्ञासुना एतावत्तमेव जिज्ञास्यं विचार्यं॥ तदेवाह॥ अन्वयः
कार्येषु कारणत्वेनानुरतिः॥ कारणवस्यायां चेत्येव्यतिरेकः॥ तथा जाग्रदा
द्यवास्थासु तत्साक्षितयाऽन्वयः॥ अतिरेकश्च समाध्यादौ॥ एवमन्वयव्यति
रेकाभ्यां यस्यास्तत्सर्वत्र सर्वदा च तदेवास्तीति॥ ६॥ यत्प्रार्थितं नेहमानः प्रजासर्ग

प्रविष्टान्प्रविष्टानितथातेषु न तेषु हं॥ ५॥ एतावदेव जिज्ञास्यं तत्त्व
जिज्ञासुनात्मनः॥ अन्वयव्यतिरेकाभ्यां यस्यास्तत्सर्वत्र सर्वदा॥ ६॥ ए
तन्मत्तं समातिष्ठ परमेष्ठा सताधिना॥ भवानूकल्प विकल्पेषु न विमुह्य
तिकर्हि चित्॥ ७॥

नितितत्प्रसादीकरोति॥ एतन्मत्तं सम्यगनुतिष्ठ॥ समाधिना चिन्तैकाग्र्येण॥ कल्पे
षु विकल्पाः विविधाः सृष्टयस्तेषु विमोहं कर्त्तुं त्वामिनिवेशं न यास्यतीति॥ ७॥
इति ब्रह्मसोपनिषद्भाष्ये श्रीकालकै भागवतं समाप्तं॥ शुभं भवतु॥ ६॥

२